

ŠTEFAN OČOVSKÝ

PREJAVY SEZÓNNOСТИ V MALOOBCHODE

Štefan Očovský: Manifestations of seasonality in retail trade. Geogr. Čas., 26, 1974, 3; 7 fig. 5 ref.

The article contains a brief outline of problems concerning the changes in retail trade during the year. It deals in more details with fluctuations in the height of retail turnover by means of data for quarters of the year and months in Slovakia and its individual counties, as well as with differences occurring in the realized volume of sales, during the year, in the fundamental kinds of retail trade establishments.

Pri geografických výskumoch maloobchodu prvoradá úloha patrí súboru znakov a javov, ktoré charakterizujú jeho priestorovú diferenciáciu a vzťahy k ostatným prvkom geokomplexu. Popri štúdiu priestorových aspektov sa dôraz kladie aj na zachytenie dynamiky sledovaných znakov, a preto pri geografickom prístupe k maloobchodu, resp. k problematike obchodu vo všeobecnosti sa významne uplatňuje časový princíp. Mnohé prvky sociálnoekonomickej sféry sa z hľadiska tohto princípu študujú ako dynamické elementy v pohľade na rôzne dlhé obdobia, a to pomocou predovšetkým kvantitatívnych údajov podľa jednotlivých rokov, resp. dlhších časových úsekov. Analogický postup je účelné dodržať aj pri výskumoch vnútorného obchodu. Okrem toho však obchod patrí ku skupine prvkov, ktoré sa vyznačujú osobitným charakterom zmien niektorých ukazovateľov počas roka. Preto je potrebné sledovať aj ich ročný chod pomocou údajov za jednotlivé mesiace, štvrtroky a pod. Premennivosť obchodu v rámci roka sa prejavuje radom diferencií a výkyvov jednotlivých ukazovateľov, z ktorých najtypickejšie predstavujú skupinu tzv. sezónnych zmien.

Prejavy sezónnosti sa exaktným postupom dajú najvhodnejšie predstaviť vo sfére organizovaného obchodu, konkrétne v maloobchode, pretože vo veľkoobchode sa prejavujú iba ako dôsledok meniacich sa potrieb zásobovania maloobchodných zariadení. Pritom je však potrebné poznamenať, že nie všetky výkyvy vo výkonoch zariadení maloobchodu sú vyvolané iba sezónnymi vplyvmi. Takýto charakter môžu nadobúdať iba výrazné a opakujúce sa odchýlky v intenzite a v štruktúre maloobchodu, ktoré majú širšiu územnú platnosť.

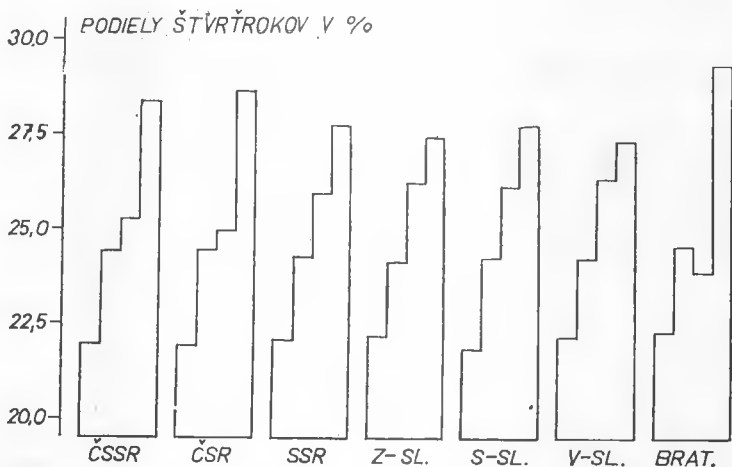
Zmeny ukazovateľov maloobchodu v priebehu roka závisia od radu faktorov, ktoré z hľadiska pôvodu možno rozdeliť do dvoch hlavných skupín. Prvú skupinu môžeme skrátene označiť ako faktory ponuky. Zahŕňa vplyvy podmieňujúce časť zmien ukazovateľov, ktoré pramenia z vývoja materiálnotechnickej základne maloobchodu a z tvorby tovarových fondov. Druhú skupinu tvoria faktory dopytu, ktoré modifikujú požiadavky spotrebiteľov na objem a štruktúru nákupov v jednotlivých časových úsekoch. Je zrejmé,

že faktory prvého druhu vyvolávajú funkčne širšie dimenzovaný súbor zmien ako faktory druhej skupiny. Iba časť z týchto zmien nesie však črty sezónnosti. Naproti tomu faktory dopytu sa na formovaní sezónnosti predaja podieľajú rozhodujúcou mierou, sú prvotným impulzom, ktorému sa prispôsobuje sieť a výkony maloobchodných zariadení.

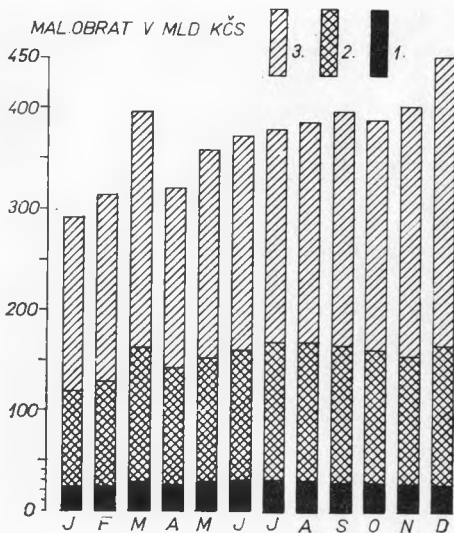
Cieľom tohto príspevku je poukázať na charakteristické črty ročných zmien v maloobchode na Slovensku, s detailnejším zameraním sa na diferencie, ktoré sa prejavujú medzi zoskupeniami predajní podľa hlavných sortimentných skupín, ako aj podľa väčších územných celkov. Zmeny maloobchodu počas roka sa dajú najlepšie demonštrovať na dynamike niektorých ukazovateľov, o ktorých sú k dispozícii potrebné kvantitatívne údaje. Detailnejšie sa zameriame na ukazovatele siete zariadení a maloobchodného obratu.

V sieti maloobchodných zariadení sa sezónnosť prejavuje predovšetkým výskytom prevádzok s časove obmedzeným trvaním. Okrem trvalej obchodnej siete v určitých obdobiach existuje aj tzv. sezónna sieť. Sú to zväčša provizórne stánky, kiosky, prípadne stanovišťa ambulantlych predavačov. Zriadenie takýchto prevádzok je podmienené predovšetkým sezónnym charakterom predávaného tovaru. Najtypickejším príkladom sú sezónne stánky ovocia a zeleniny, ako aj iných tovarov (vianočné ozdoby, stromčeky, kvety a pod.). Odlišný dôvod vzniku dočasných prevádzok pramení zo sezónneho charakteru dopytu. V priebehu roka sa z rôznych dôvodov zvyšuje záujem zákazníkov o obchodné služby, ktorému sa obchod prispôsobuje vytváraním dočasných zariadení, resp. stanovišť ambulantlych predavačov, a to najmä počas nákupov na začiatku jari a zimy, v období intenzívneho cestovného ruchu (bufety, predajne s upomienkovými predmetmi a pod.).

Sieť sezónnych zariadení nie je zvlášť rozsiahla. Okrem návštevných miest cestovného ruchu vzniká v podstate iba vo väčších mestách, pričom často nejde o samostatné jednotky, ale iba o filiálne pracoviská jednotlivých predajní. Ich počet sa štatisticky nesleduje, ale sa odhaduje na menej ako 1 % z celej maloobchodnej siete, pričom realizovaný maloobchodný obrat v nich dosahuje ešte podstatne nižší podiel.

Obr. 1. Maloobchodný obrat podľa štvŕťrokov v ČSSR, ČSR, SSR a v krajoch Slovenska (všetky obchodné systémy, priemer rokov 1970—1972).

Obr. 2. Maloobchodný obrat hlavných obchodných systémov podľa mesiacov roku 1972. Druhy systémov: 1 — Reštaurácie; 2 — Spotrebné družstvá; 3 — Ministerstvo obchodu.

nejšie ich reprezentujú výkyvy realizovaného maloobchodného obratu. Predstavujeme ich na príklade štatistických údajov za rok 1972, resp. za priemer rokov 1970—1972.

Orientačný pohľad poskytujú údaje podľa štvrťrokov. Zahrnujú všetky obchodné systémy v období rokov 1970—1972. Z priemerného ročného maloobchodného obratu na Slovensku na I. štvrťrok pripadá najmenej, teda 22,1 %; tento podiel sa v ďalších štvrťrokoch stále zvyšuje, na II. štvrťrok pripadá 24,3 %, na III. štvrťrok 25,9 % a na IV. štvrťrok 27,7 %. Na obr. 1 ukazujeme, že rovnaký charakter majú aj údaje za ČSSR, ČSR a kraje Slovenska, pravda, s určitými osobitosťami. Popri pomerne rovnakých podieloch všetkých územných jednotiek v I. a II. štvrťroku sa napr. v ČSR realizuje v III. štvrťroku menší obrat ako na Slovensku a naopak, na IV. štvrťrok pripadá takmer 29 % nákupov. Ešte vypuklejším sa tento stav javí v Bratislave, ktorá má výrazné maximum obratu v posledných mesiacoch roka a veľmi nízky obrat v III. štvrťroku.

Hodnovernejší obraz ročného režimu maloobchodu poskytujú údaje o rozčlenení obratu podľa mesiacov, ktoré sa vzťahujú na rok 1972 a znázorňujeme ich na obr. 2. Výška stĺpcov znázorňuje obrat hlavných obchodných systémov na Slovensku, z ktorého sú vylúčené podiely, pripadajúce na zariadenia Ministerstva obchodu (včítane Uholných skladov), Spotrebných družstiev a Reštaurácií. Celková suma obratu v jednotlivých mesiacoch dosahuje značne rozdielne hodnoty. Celoročné maximum pripadá na mesiac december, počas ktorého sa realizuje o 55 % vyšší obrat ako v mesiaci s najnižšou hodnotou predaja (január). Významné podružné maximum obratu sa dosahuje v marci a v septembri, naproti tomu výrazný pokles krivky obratu okrem januára možno pozorovať ešte v apríli, menšie zníženie sa prejavuje aj v októbri, pritom však október patrí k tým mesiacom, ktoré majú vyšší obrat, ako je priemer na 1 mesiac v roku (podpriemerné hodnoty majú január, február, apríl a máj). Z ročného priebehu výkonov maloobchodu sa teda dajú určiť tri hlavné obdobia jeho sezónneho zvýšenia, a to na začiatku jari, jesene a najmä na začiatku zimy. Tento trend sa prejavuje ako výsledok celkového priebehu maloobchodu na Slovensku. V jednotlivých obchodných systémoch,

Ďalšiu skupinu charakteristických črt sezónnosti, popri vzniku sezónnych zariadení, pozorujeme v rámci trvalých prevádzok. Zmenám v intenzite a v špecifickom zameraní dopytu zákazníkov sa prispôbujú sortiment tovarov, objem tovarových fondov, formy predaja, rozsah predajného času, predaj cez dni pracovného voľna a pod.

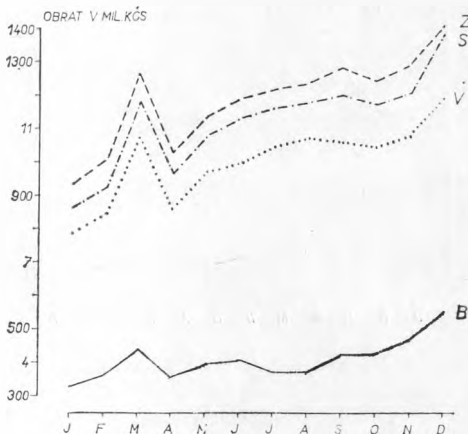
Druhý súbor prejavov sezónnosti sa dá študovať prostredníctvom zmien výkonov v maloobchodných zariadeniach. Najvhod-

resp. skupinách tovarov a v menších priestorových celkoch môžeme však pozorovať diferencovaný vývoj.

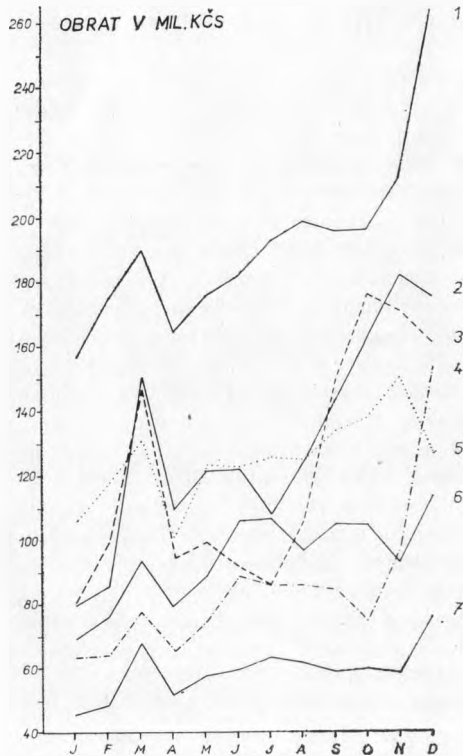
Grafické znázornenie maloobchodného obratu na úrovni najvyšších administratívnych jednotiek predstavujeme na obr. 3. Priebeh krivky hodnôt za Západoslovenský a Stredoslovenský kraj je takmer rovnaký a vcelku sa zhoduje s ročným chodom výkonov maloobchodu na Slovensku. Vo Východoslovenskom kraji sa podružné maximum dosahuje už na konci leta (august), kým relácie ostatných mesiacov zostávajú podobné. Najväčšie odchýlky vykazuje Bratislava, kde v júli a v auguste nastáva výrazný pokles hodnôt. Chýba aj jesenné podružné maximum. Príčinou je zníženie potenciálneho počtu kupujúcich v období dovoleniek, ako aj špecifické črty predaja, príznačné pre veľké obchodné strediská. Širšie možnosti objasnenia odchýlok v priebehu maloobchodu, ktoré sa vyskytujú medzi jednotlivými oblasťami, resp. medzi mestskými a vidieckymi priestormi, poskytujú údaje o zmenách obratu podľa druhov predajní.

Rozhodujúca úloha v maloobchode patrí obchodným systémom Ministerstva obchodu a Spotrebných družstiev, z ostatných najmä podnikom Reštaurácií. Rozdiely medzi nimi, ktoré zachtávame na obr. 2, sú podmienené predovšetkým osobitným charakterom ročného priebehu výkonov vo verejnom stravovaní, ktoré prezentujú Reštaurácie a je zahrnuté aj v Spotrebných družstvách. Najvyšší obrat vo verejnom stravovaní pripadá na júl a viac ako celoročný priemer majú mesiace máj až október. Tým sa dajú čiastočne vysvetliť odchýlky v reláciách medzi mesačnými hodnotami v oboch hlavných skupinách systémov. Druhým faktorom, ktorý podmieňuje tieto odchýlky, je delimitácia činnosti medzi systémami do mestských a vidieckych obcí, s rozdielnym charakterom predaja (v mestách sa dosahuje výrazné maximum v decembri, v vidieckych priestoroch sa takmer rovnako vysoké hodnoty realizujú uprostred leta).

Významné diferencie v priebehu maloobchodných výkonov počas roka sa prejavujú medzi zariadeniami jednotlivých obdobných systémov. Ročný priebeh obratu vo vybraných skupinách predajní za celé územie Slovenska znázorňujeme na obr. 4. Obrázok i číselné údaje za ostatné druhy zariadení ukazujú, že ich všeobecnou črtou sú značné rozdiely medzi najnižšou a najvyššou hodnotou mesačného obratu, ako aj zväčšovanie týchto rozdielov s narastaním absolútnych hodnôt obratu. Uvedené črty sa najmenej prejavujú pri predajniach podnikov Nábytok a Zelenina, ktoré majú pomerne malé rozdiely medzi maximálnou a minimálnou hodnotou obratu, avšak v rámci tohto zmenšeného intervalu sa krivka hodnôt tiež značne mení. Kým pri Nábytku vyrovnanjší ročný priebeh obratu je daný celkovo slabou sezónnosťou dopytu (v dôsledku rôznorodosti príčin nákupov jednotlivých domácností, ktoré zriedka môžu podliehať masovému výkyvom), v prípade

Obr. 3. Ročný priebeh maloobchodného obratu v krajoch (roku 1972, všetky obchodné systémy). Z — Západoslovenský kraj; S — Stredoslovenský kraj; V — Východoslovenský kraj; B — Bratislava, hlavné mesto SSR.

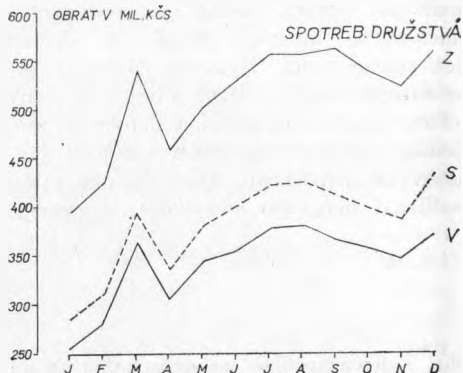
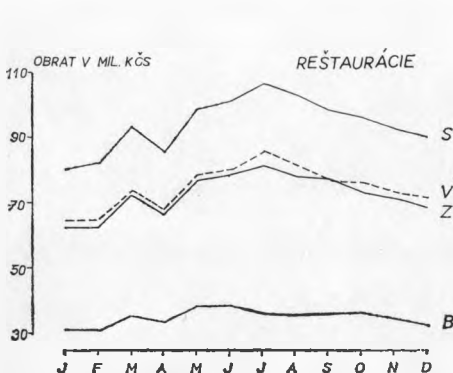

Obr. 4. Ročný priebeh maloobchodného obratu vo vybraných obchodných podnikoch na Slovensku roku 1972. Podniky: 1 — Domáce potreby; 2 — Obuv; 3 — Odevy; 4 — Drobný tovar; 5 — Nábytok; 6 — Zelenina; 7 — Drogérie (bez Východoslovenského kraja).

Zeleniny ho podmieňuje najmä vyvinuté zimné maximum, pretože hlavná sezóna tovarov tohto druhu pripadá na jún až október.

Ostatné skupiny zariadení si vcelku zachovávajú rovnaký ročný priebeh výkonov, s výrazným zimným i jarným maximum, avšak v detailoch je priebeh kriviek ich obrátov podobný iba v prvých piatich mesiacoch v roku. V ďalších mesiacoch pozorujeme často protichodné tendencie, predovšetkým v letnom období, keď niektoré obchodné systémy dosahujú podružné maximá (Domáce potreby, Drobný tovar, Drogérie), iné zasa naopak, po januári najnižšie hodnoty v roku (Odevy, Obuv). Pri niektorých zoskupeniach predajní sa nevyskytuje zimné maximum,

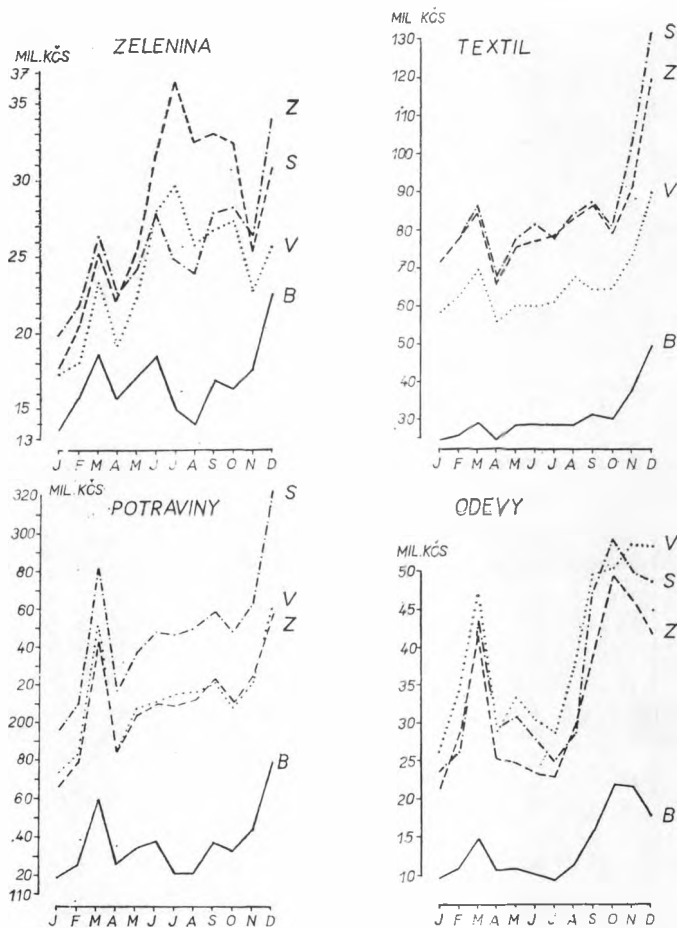
lenže sa presúva na jesenné obdobie. Okrem už spomínaných predajní Nábytku sem patria predajne Obuv, Uhoľné sklady (všetky majú maximum v novembri) a Odevy (maximum majú v októbri). S výnimkou textilného tovaru sa teda v sortimente, tvoria-

Obr. 5. Ročný priebeh maloobchodného obratu podľa krajov v zariadeniach Reštaurácií a Spotrebných družstiev roku 1972. Z — Západoslovenský kraj; S — Stredoslovenský kraj; V — Východoslovenský kraj; B — Bratislava, hlavné mesto SSR.

com skupinu odievania, prejavuje predzásobovanie zimnými tovarmi. Ich vyššími cenami je podmienený relatívne vysoký obrat, ktorý sa dosahuje v predajniach Obuvi a Odevov vo všetkých mesiacoch posledného štvrťroka.

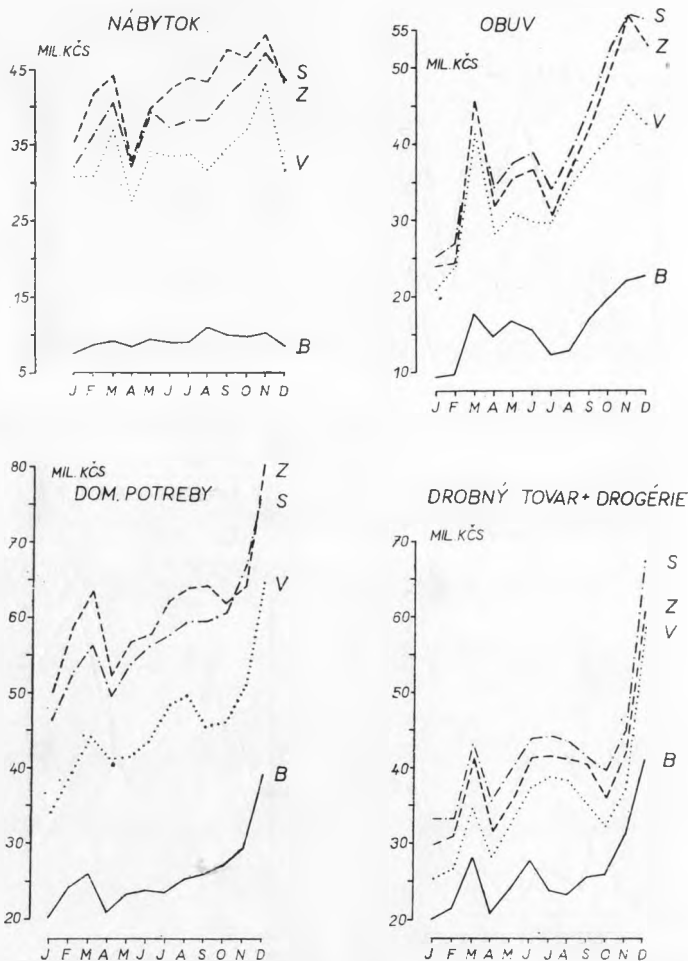
Ročný priebeh maloobchodu na Slovensku je výsledkom priebehu maloobchodných výkonov jednotlivých obchodných systémov. Analýza celoslovenských údajov z tohto hľadiska ukazuje, že na výsledné hodnoty obratu a ich vzájomné relácie v jednotlivých mesiacoch roka nemá žiaden z obchodných systémov rozhodujúci vplyv. Možno iba hovoriť o väčšej alebo menšej miere vplyvu (je zrejmé, že viac musia vplývať systémy s vysokými absolútnymi hodnotami obratu), resp. o stupni podobnosti ročného priebehu hodnôt na Slovensku a v danom systéme. Vzhľadom na veľké rozdiely v realizovanom obrate sa podobnosť jeho ročného priebehu nedá posudzovať pomocou grafického zobra-

Obr. 6. Ročný priebeh maloobchodného obratu podľa krajov v zariadeniach podnikov Zelenina, Textil, Potraviny, Odevy roku 1972. Z — Západoslovenský kraj; S — Stredoslovenský kraj; V — Východoslovenský kraj; B — Bratislava, hlavné mesto SSR.

zenia, ale je potrebné použiť percentuálne podiely jednotlivých mesiacov z celoročného obratu. Najvyšší stupeň podobnosti s celoslovenským priebehom sa takýmto postupom prejavuje v údajoch za Stredoslovenský kraj a z obchodných systémov v podnikoch Potraviny a Domáce potreby.

Pre kompletné dokreslenie ročných zmien výkonov maloobchodných zariadení zostáva ešte doplniť ich rozbor v obchodných systémoch podľa menších územných celkov. Krivky zmien obratu v jednotlivých krajoch podľa vybraných zoskupení zariadení uvádzame na obr. 5, 6 a 7. Tieto ukazujú, že ročný priebeh maloobchodného obratu v krajoch si v zásade udržiava rovnakú tendenciu, s nepodstatnými odchýlkami v niektorých mesiacoch, najmä však v druhej polovici roka. Tieto sa najviac prejavujú

Obr. 7. Ročný priebeh maloobchodného obratu podľa krajov v zariadeniach podnikov Nábytok, Obuv, Domáce potreby, Drobný tovar a Drogerie roku 1972. Z — Západoslovenský kraj; S — Stredoslovenský kraj; V — Východoslovenský kraj; B — Bratislava, hlavné mesto SSR.

vo Východoslovenskom kraji. Svojrázny priebeh krivky hodnôt možno však opäť pozorovať pri Bratislave, a to najmä v predajniach podnikov Potraviný, Zelenina, Nábytok a Drobný tovar.

Na základe uskutočnených analýz štatistických materiálov sa dá konštatovať, že pri štúdiu zmien ročného priebehu výkonov maloobchodných zariadení treba venovať pozornosť najmä diferenciáciám, ktoré sa prejavujú medzi jednotlivými druhmi predajní, resp. medzi obchodnými systémami. Z priestorového aspektu sa dajú závažnejšie rozdiely zistiť až na úrovni okresov, predovšetkým však medzi mestskými a vidieckymi sídlami. Odlíšny ročný priebeh maloobchodu medzi okresmi závisí teda od výšky podielu obratu, ktorý pripadá na obchodné strediská. Markantnejšie odchýlky sa preto prejavujú v okresoch, ktorých centrom je veľké mesto alebo ktoré majú vysoký stupeň urbanizácie.

Priestorový pohľad na ročnú premenlivosť maloobchodu možno uplatniť aj v rámci mesta. Na to sme použili údaje o objeme predaja vo vybraných zariadeniach, lokalizovaných v rôznych častiach mesta. V mestskom komplexe sa formujú územia s rôznym stupňom rozvoja obchodných funkcií. Najdôležitejšie obchodné funkcie plní stred mesta, v ktorom sa koncentruje materiálnotechnická základňa obchodu. Popritom sa vytvárajú podružné zoskupenia zariadení a časť z nich je rozptýlená na území mesta, a preto jednotlivé štvrte nemajú rovnaké druhové zloženie predajní, čo vytvára prvý predpoklad pre rozdiely v ročnom priebehu maloobchodného obratu. Napríklad v časti mesta, kde je iba základná vybavenosť zariadeniami s tovarmi každodennej potreby, výška obratu v jednotlivých mesiacoch je daná charakterom predaja potravinárskych predajní na rozdiel od štvrtí, kde sa vyskytuje podružné obchodné centrum a kde je ročný chod obratu výsledkom výkonov celého súboru rôznych zariadení. Podstatnejšie sa však na rozdieloch vo výške obratu podieľa skutočnosť, či porovnávané štvrte zahrnujú predajne slúžiace iba vlastnému obyvateľstvu, alebo či ich obchodná vybavenosť slúži aj dochádzajúcim za nákupmi z iných obcí, prípadne z ostatných častí mesta. Z tohto aspektu sa odchýlky prejavujú najmä pri porovnaní centra mesta so štvrtami v okrajových častiach, pretože dochádzka za nákupmi smeruje najmä do predajní priemyselného tovaru, ktoré nadobúdajú rozhodujúci podiel na formovaní ročného priebehu maloobchodu v mestskom centre. Špecifické príčiny rozdielov v rámci mesta sa prejavujú v letných mesiacoch, t. j. v dovolenkovom období, kedy v okrajových častiach nápadne klesne maloobchodný obrat, kým v strede mesta sa odchod obyvateľov v dôsledku vonkajšieho spádu zreteľnejšie neodráža na počte kupujúcich, dokonca v niektorých sortimentných skupinách sa pôsobením prílivu účastníkov cestovného ruchu zvyšuje.

Analýzy zmien ukazovateľov maloobchodu počas roka majú predovšetkým praktický význam. Predložený príspevok sa zameriava teda na stanovenie všeobecných tendencií časovej dynamiky jeho základných znakov. Pre potreby plánovania maloobchodnej činnosti z hľadiska optimalizácie tvorby objemu a štruktúry tovarových fondov v jednotlivých častiach roka treba uskutočniť detailnejší prieskum v malých súboroch predajní na konkrétnych územiach.

LITERATÚRA

1. KÖHLER, F.: Handreichung zu ökonomisch-geographischen Untersuchungen des Einzelhandelsnetzes. Geographische Berichte 1963, 1, 51—67. — 2. MARIOT, P.: Základné črty sezónnosti cestovného ruchu na Slovensku. Ekonomická revue cestovného ruchu, 4, 1973, 17—27. — 3. NIKOLSKI, I. V.: Voprosy izučeniya geografii vnutrennej torgovli SSSR. Vestnik Moskovskogo universiteta, Geografija, 2, 1973, 24—29. — 4. SLOBODA, Š. a kol.: Organizácia a technika obchodu. Bratislava 1967. — 5. Štatistická ročenka ČSSR. Praha 1973.

AUßERUNGEN DER SAISONALITÄT IM KLEINHANDEL

In der geographischen Erforschung des Kleinhandels wird erstrangige Aufmerksamkeit dessen räumlicher Differentiation und Beziehungen zu den übrigen Elementen des Geokomplexes gewidmet. Dabei wird auch die Zeitdynamik der einzelnen Merkmale und Erscheinungen studiert, sowohl vom Aspekt mehrerer Jahre, als auch im Laufe eines Jahres. Manche Indexe des Kleinhandels unterliegen während des Jahres beträchtlichen Änderungen, die man am vorteilhaftesten mit Hilfe quantitativer Angaben nach Monaten, Vierteljahren u. dgl. darstellen vermag.

Änderungen im Kleinhandel während des Jahres hängen von einer Reihe von Faktoren ab. Deren erste Gruppe, die Angebotsfaktoren, wirken über die Entwicklung der materiell-technischen Grundlage des Handels und die Bildung von Warenfonds. Die zweite Gruppe repräsentieren Faktoren der Nachfrage, die die Variabilität der Konsumentenforderungen nach Ausmaß und Struktur der Einkäufe in bestimmten Jahreszeiten modifizieren.

Im Netz des Kleinhandels äußert sich die Saisonalität einerseits durch das Vorkommen von Betrieben mit zeitlich begrenzter Dauer (Stände, Kioske, ambulante Verkäufer u. dgl.), die in größeren Städten und Zentren des Reiseverkehrs entstehen, und andererseits durch Anpassung der beständigen Einrichtungen, hinsichtlich ihres Sortiments und Umfangs ihrer Warenfonds, der Verkaufsformen, Länge der Arbeitszeit usw., an die Änderungen in der Intensität und Orientation der Nachfrage.

Die zweite Gruppe von Saisonänderungen stellen die Schwankungen im Ausmaß und Struktur des realisierten Kleinhandels-Umsatzes. In diesem Beitrag stellen wir sie mit Hilfe statistischer Angaben vom Jahre 1972, bzw. des Durchschnittes von 1970—1972, für das ganze Gebiet der Slowakei und ihrer einzelnen Kreise nach Vierteljahren und Monaten dar. Das Gesamtbild des Jahresverlaufes des Kleinhandel-Umsatzes wird durch eine Analyse vom Standpunkt der einzelnen Handelssysteme und Unternehmungen, d. h. durch Gruppierung von Verkaufsstellen ähnlicher Art ergänzt. Im letzten Teil des Beitrages umreißen wir die Unterschiede im Umfang des Verkaufes in ausgewählten, an verschiedenen Teilen der Standt lokalisierten Einrichtungen.

Der Beitrag richtet sich nur auf die Festlegung allgemeiner Tendenzen der Zeitdynamik der grundlegenden Merkmale des Kleinhandels im Laufe des Jahres. Deren Erkennung ist unumgänglich bei der Verwirklichung detaillierter Ermittlungen in kleineren Gruppen von Verkaufsstellen eines konkreten Territoriums, die zur Planung der Kleinhandelstätigkeit vom Aspekt der Optimalisation der Gestaltung des Umfangs und Struktur der Warenfonds in den einzelnen Jahreszeiten dienen können.

Übersetzt von J. Belaj

Abb. 1. Der Kleinhandels-Umsatz nach Vierteljahren in der ČSSR, ČSR, SSR und Kreisen der Slowakei (alle Handelssysteme, Durchschnitt von 1970—1972).

Abb. 2. Kleinhandel-Umsatz der wichtigsten Handelssysteme nach Monaten in 1972. Arten der Systeme: 1 — Restauranten; 2 — Konsumgenossenschaften; 3 — Handelsministerium.

Abb. 3. Jahresverlauf des Kleinhandels-Umsatzes in den Kreisen (1972, alle Handelssysteme). Z — Westslowakischer Kreis; S — Mittelslowakischer Kreis; V — Ostslowakischer Kreis; B — Bratislava, Hauptstadt der SSR.

Abb. 4. Jahresverlauf des Kleinhandels-Umsatzes in ausgewählten Handelsunternehmungen der Slowakei in 1972. Unternehmungen: 1 — Haushaltswaren; 2 — Beschuhung; 3 — Bekleidung; 4 — Kleinware; 5 — Möbel; 6 — Gemüsehandlung; 7 — Drogerien (ohne den Ostslowakischen Kreis).

Abb. 5. Jahresverlauf des Kleinhandels-Umsatzes nach Kreisen in Einrichtungen der Restau-

ranten und Konsumgenossenschaften in 1972. Z — Westslowakischer Kreis; S — Mittelslowakischer Kreis; V — Ostslowakischer Kreis; B — Bratislava, Hauptstadt der SSR.

Abb. 6. Jahresverlauf des Kleinhandels-Umsatzes nach Kreisen in Einrichtungen der Unternehmungen für Gemüsehandlung, Textil, Lebensmittel, Bekleidung in 1972. Z — Westslowakischer Kreis, S — Mittelslowakischer Kreis, V — Ostslowakischer Kreis, B — Bratislava, Hauptstadt der SSR.

Abb. 7. Jahresverlauf des Kleinhandels-Umsatzes nach Kreisen in Einrichtungen der Unternehmungen für Möbel, Beschuhung, Hauhaltwaren, Kleinware und Drogerien in 1972. Z — Westslowakischer Kreis; S — Mittelslowakischer Kreis; V — Ostslowakischer Kreis; B — Bratislava, Hauptstadt der SSR.